

HEGEMONIA ELENISMULUI ȘI SLAVONISMULUI DIN PERSPECTIVA PĂRINTELUI ION BRIA

Dr. Răzvan Emanuel Fibișan

Părintele profesor Ion Bria este unul dintre teologii români, care a luptat împotriva falsei imagini pe care Ortodoxia o avea în lume, atât datorită propriilor creștini, cât și datorită prozelitismului confesional¹. În primul rând, nu este de acord cu faptul că, prin expresia „Biserica Răsăriteană”, Ortodoxia este redusă la o singură zonă geografică, adică la Biserica de Răsărit sau la grupul de Biserici locale din Estul Europei, Biserici care, repliate pe autonomia și autocefalia lor națională, protejează o tradiție dogmatică și liturgică complexă, o spiritualitate bogată, dar enigmatică². În ciuda diverselor moduri de a plasa Bisericele Ortodoxe în cadrul creștinismului global, părintele afirmă că această expresie nu trebuie să ducă la ideea conform căreia Ortodoxia ar fi redusă la un bloc monolitic, mai ales că Ortodoxia este o comunitate inclusivă, răspândită în întreaga lume, printre toate popoarele și culturile³.

În gândirea teologului român, imaginea Ortodoxiei trebuie să fie prezentată într-un mod util din punct de vedere metodologic. De aceea atrage atenția ortodocșilor, spunându-le că ar trebui să fie sensibili față de modalitatea în care este prezentat conținutul credinței ortodoxe, pentru că Ortodoxia nu este nici Tradiția răsăriteană și nici una din manifestările istorice ale creștinismului alături de Catolicism și Protestantism⁴. Ea nu se definește prin contrast cu alte

¹ Referitor la acest subiect a se vedea: Ion Bria, *The sense of Ecumenical Tradition. The ecumenical witness and vision of the Orthodox*, WCC Publications, Geneva, 1991, p. 1; Pr. Prof. Dr. Ion Bria, „Ortodoxia și semnificația ei azi”, în *Studii Teologice*, XLIV (1992), nr. 1-2, pp. 3-4.

² Pr. Prof. Dr. Ion Bria, „Ortodoxia și semnificația ei azi”, în *Studii Teologice*, XLIV (1992), nr. 1-2, p. 3.

³ Ion Bria, *The sense of Ecumenical Tradition. The ecumenical witness and vision of the Orthodox*, p. 5.

⁴ De exemplu, A. Reymond descrie Ortodoxia ca fiind una din cele trei mari ramuri ale creștinismului, în *Encyclopedie du Protestantisme*, Cerf – Labor et Fides, Paris-Genève, 1995, p. 1109. Dar sunt și teologi ortodocși, cum ar fi: Alexei Homiacov și Vladimir Soloviev, care văd Ortodoxia ca fiind o entitate confesională, ce se intercalează între Catolicism și Protestantism, Pr. Prof. Ion Bria, „O sinteză ortodoxă a teologiei dogmatice”, în *Revista Teologică*, Anul V (77), nr. 3, 1995, p. 3.

confesiuni, pentru că este „expresia Adevărului deplin al Evangheliei”⁵, iar locul ei nu este printre cele două forme istorice de creștinism (Catholicism și Protestantism), ci locul ei este însuși centrul Bisericii, organismul viu al Adevărului⁶. Părintele Bria arată, în continuare, că Ortodoxia, prin faptul că a păstrat în mod continuu și neîntrerupt plenitudinea Tradiției Bisericii nedivizate, ea nu poate fi redusă la statutul de doctrină a unui grup confesional. Fiind deschisă tuturor, Ortodoxia nu poate fi o tradiție confesională orientală sau occidentală, ci evanghelică⁷. Ortodoxia credinței constituie, în sine, manifestarea vizibilă a ecumenicității și catholicității Bisericii⁸. De aceea, în fața pluralismului confesional, care este total diferit de pluralitatea Bisericilor locale, Ortodoxia a afirmat cu tărie că nu este o simplă versiune locală a Tradiției sau o formă istorică, confesională a doctrinei apostolice⁹. Așadar, dat fiind faptul că Ortodoxia nu este o Biserică confesională între alte confesiuni, ci continuitatea istorică a Bisericii una și nedivizată, părintele profesor Ion Bria constată nevoia stringentă de a se „deconfesionaliza” Ortodoxia¹⁰, deoarece o Biserică confesională este „lucrul cel mai dezîncarnat care există”, căci conținutul său, împrumutat de la una din culturile existente, nu reprezintă o realitate locală, care să încorporeze, în manieră critică, toate culturile¹¹. Chiar și în ciuda Schismei din 1054, care a împărțit Biserica în două mari jurisdicții: Biserica din Orient, care recunoștea drept patriarh ecumenic pe patriarhul Constantinopolului și Biserica din Occident, dirijată de papa Romei, Ortodoxia, din cauza catholicității credinței sale, nu poate să se identifice cu o zonă geografică. În altă ordine de idei, părintele arată că Schisma, deși a contribuit foarte mult la localizarea Ortodoxiei în Orient, ea nu poate să o limiteze doar la o zonă geografică¹².

De fiecare dată părintele își arată indignarea față de toți cei care prezintă confesional și geografic Ortodoxia, limitându-se doar la doctrina, cultul și

⁵ Ion Bria, „Ecclesial Unity in the Ecumenical Movement: Theology and Expectation”, în *The Greek Orthodox Theological Review*, XXVI (1981), nr. 4, p. 320; Ion Bria, „L’Orthodoxie: son dynamisme propre et ses problèmes actuels”, în Monseigneur Daniel Ciobotea et Professeur Ion Bria, *Regards sur l’Orthodoxie*, Conseil Oecuménique des Eglises, Genève, 1993, p. 15.

⁶ Ion Bria, *Aspecte dogmatice ale unirii Bisericilor creștine*, în *Studii Teologice*, XX (1968), nr. 1-2, p. 13.

⁷ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași 1995, p. 171.

⁸ M. A. Costa de Beauregard, Père Ion Bria, Théologue de Foucauld, *L’Orthodoxie. Hier-demain*, Éditions Buchet/Chastel, Paris, 1979, p. 249.

⁹ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, „Contribuții ortodoxe la teologia ecumenică de azi”, în *Studii Teologice*, XXXI (1979), nr. 5-10, p. 359.

¹⁰ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1989, pp. 360-361.

¹¹ Ioannis Zizioulas, *Ființa eclezială*, traducere de Pr. Dr. Aurel Nae, Editura Bizantină, București, 2007, p. 249.

¹² M. A. Costa de Beauregard, Père Ion Bria, Théologue de Foucauld, *L’Orthodoxie. Hier-demain*, p. 212.

spiritualitatea orientală, deoarece această abordare nu redă dimensiunea ei ecumenică¹³. Chiar dacă Bizanțul a constituit mediul în care s-a dezvoltat spiritualitatea ortodoxă, nu înseamnă că Ortodoxia ar trebui să fie redusă la spiritualitatea bizantină, pentru că Ortodoxia a existat și înainte de tradiția liturgică și canonică bizantină. Părintele este ferm împotriva acestei limitări, spunând că ecumenicitatea Ortodoxiei nu se poate rezuma la o anumită cultură sau la metodologia teologică greacă sub pretextul că acestea au asigurat „ecumenicitatea” Bisericii neîmpărțite în perioada Sinoadelor Ecumenice¹⁴. În lupta contra oricărei imagini reducioniste și în străduința sa de a creiona identitatea eclezială a Ortodoxiei în perspectivă ecumenică, părintele redă convingerea unei consultații ortodoxe, care afirmă că: „Ortodoxia nu se identifică cu un rit, fie acesta bizantin sau oriental. Ortodoxia a existat cu multă vreme înainte ca aceste rituri să fi luat ființă, a supraviețuit în catacombe fără preoți și rituri și va continua să existe după dispariția ritului bizantin”¹⁵.

Părintele este conștient că, de-a lungul istoriei, dorința de a se accentua valorile permanente universale ale Ortodoxiei din epoca ei de consolidare ecumenică, au limitat Ortodoxia mai mult la tradiția patristică bizantină¹⁶. Totodată, el este conștient că au existat și unele încercări de a se menține unitatea istorică a Ortodoxiei, în jurul unei tradiții sacrosancte bizantine, dar această tradiție și-a pierdut într-un fel universalitatea ei formală. Această constatare s-a evidențiat mai ales în țările ex-comuniste când, datorită faptului că Ortodoxia a fost deplasată din centrul pe care îl ocupa în trecut, a apărut o melancolie difuză, produsă de o așa-zisă pierdere a identității¹⁷.

Din teama pierderii identității creștine au existat câțiva teologi din Țările Balcanice care, prin faptul că au emigrat în Occident, au pus un accent deosebit pe tradiția patristică bizantină, ca fiind singura care păstrează identitatea creștină. Așa s-a întâmplat, de exemplu, la Primul Congres al Facultăților de Teologie Ortodoxă de la Atena, din 1936, atunci când renumitul teolog George Florovsky a inițiat un program de estompare a influențelor apusene asupra teologiei ortodoxe, propunând revenirea la elenismul patristic, considerat o categorie permanentă a gândirii ortodoxe și singura metodă de a recâștiga universalitatea Ortodoxiei¹⁸.

¹³ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 1996, p. 317; Pr. Prof. Ion Bria, „O sinteză ortodoxă a teologiei dogmatice”, p. 3.

¹⁴ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p. 362.

¹⁵ Ion Bria, „Dynamics of Liturgy in Mission”, în *International Review of Mission*, LXXXII (1993), nr. 327, p. 324; Pr. Prof. Ion Bria, „Identitatea eclezială ortodoxă în perspectivă ecumenică”, în *Gracious Light/Lumină Lină* (New York), nr. 3, 1998, p. 13; Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, Editura Andreiana, Sibiu, 2009, p. 60; Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Teologie Dogmatică și Ecumenică*, p. 310.

¹⁶ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p. 365.

¹⁷ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, pp. 172-173.

¹⁸ G. Florovsky, „Patristics and Modern Theology”, în *Procès - Verbaux du premiere Congrès de Théologie Orthodoxe à Athènes 29 Novembre – 6 Décembre 1936*, publiés par les soins du Président Prof. Hamilcar S. Alivisatos, Athènes, Pyrsos, 1939, pp. 238-242. Părintele Florovsky

Potrivit lui Florovsky, elenismul era categoria canonizată de Ortodoxie, deoarece toate schemele și formulările tradiționale poartă amprenta acestuia. La acest Congres s-a întâmplat ceva extraordinar, care nu putea fi omis din relatările părintelui: școala ortodoxă românească s-a ridicat, pentru prima oară în epoca modernă, împotriva „re-elenizării” cu orice preț a teologiei locale¹⁹. Ortodoxia românească și-a afirmat dreptul la identitatea ei spirituală și culturală, păstrând, totodată, catholicitatea ei panortodoxă²⁰. Așadar, teologii români au dat un răspuns voinței de re-elenizare a teologiei ortodoxe susținută de Florovsky, arătând că teologia nu poate face abstracție de ethosul locului și de cultura particulară, iar universalitatea Ortodoxiei nu se poate realiza în detrimentul Bisericii locale naționale²¹. Părintele Bria spune că împotriva acestei hegemonii culturale a Ortodoxiei exprimată la acest Congres, teologia este prima instituție care declară ieșirea din captivitatea culturilor dominante greacă și slavă. Acum, pentru prima dată se spune clar, că: „universalitatea Ortodoxiei nu o dă o anumită cultură dominantă comună, cea bizantină, ci această unitate își are rădăcinile în relația dintre Evanghelie - unică, perenă, imuabilă și culturile locale - sincronice, multiple”²².

Unul dintre postulatele formulate de teologii români a fost și acela că elenismul patristic, deși a facilitat o sinteză ortodoxă universală, nu trebuie să sufocă identitatea teologică și culturală a Bisericilor locale²³. Așadar, chiar dacă elenismul părinților și teologilor greci a dat un cadru dogmatic comun ecumenic Ortodoxiei, nu trebuie trecută cu vederea valoarea teologică a experienței care începând din sec. al XVII-lea tradiția teologică se depărtase de tiparele tradiționale patristice, căzând sub influența Apusului, de unde a împrumutat metode teologice preluate atât din scolastica romano-catolică a perioadei post-tridentine, cât și din diferite sisteme teologice ale Reformei. Această influență se găsește cel mai bine în acele „cărți simbolice” ale Bisericii Ortodoxe. În acest context, părintele Florovsky, la congresul Facultăților de Teologie de la Atena, din 1936, afirma că pentru păstrarea și garantarea deplinei viețuirii ortodoxe, nu este alt drum decât cel al Părinților, îndemnând întoarcerea la adevăratele izvoare ale evlaviei tradiționale. Valorificarea „moștenirii Sfinților Părinți” era considerat mesajul care trebuia adresat atât în Ortodoxie, cât și în afara ei - Georges Florovsky, „The ethos of the Orthodox Church”, in *The Ecumenical Review*, no. 2, 1960, pp. 191-192.

¹⁹ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, „Experiența modernității în România”, în *Gracious Light/Lumină Lină* (New York), IV (1999), nr. 4, pp. 13-14. La acest Congres al Facultăților de Teologie de la Atena au participat profesorii: Vasile Inspir, Șerban Ionescu, Teodor M. Popescu, Petre Vintilescu, Grigore Cristescu, Haralambie Roventza - de la Facultatea de Teologie din București, Ioan Savin și Iuliu Scriban - de la Facultatea de Teologie din Chișinău și Valeriu Șesan, Vasile Gheorghiu, Nicolae Cotos - de la Facultatea de Teologie din Cernăuți.

²⁰ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 374.

²¹ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, p. 34. A se vedea referatele teologilor români în *Procès - Verbaux du premier Congrès de Théologie Orthodoxe à Athènes 29 Novembre – 6 Décembre 1936*, publiés par les soins du Président Prof. Hamilcar S. Alivisatos, Athènes, Pyrsos, 1939.

²² Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, p. 144.

²³ Pr. Prof. Ion Bria, *Teologia Ortodoxă în România contemporană. Evaluări și perspective*, Editura Trinitas, Iași, 2003, p. 19.

riențelor Bisericilor locale. De fapt, caracterul ecumenic universal al Ortodoxiei este probat, în concepția teologilor români și inclusiv a părintelui Bria, nu numai pe baza tradiției uniforme din trecut, ci și pe baza a tot ceea ce a receptat în comun din experiența diversă a multiplicității Bisericilor locale. Identitatea Bisericilor locale nu trebuie să se piardă în universalitatea Bisericii. Prin urmare, trebuie să se găsească o metodă inclusivă, care să recepteze, la nivel universal, experiența „legitimă” a Bisericilor locale²⁴.

În altă ordine de idei, teologii români au refuzat să creadă că teologia română ar fi doar un simplu capitol sau o extindere a teologiei bizantine grecești sau rusești. Aceasta cu atât mai mult cu cât facultățile și centrele ortodoxe înființate în Occident după 1925 de teologii ruși emigranți, care aveau misiunea de a facilita trecerea tradiției ortodoxe în creștinismul occidental, lansau teza că Ortodoxia modernă este o extindere și o dezvoltare a teologiei bizantine grecești și rusești. Aceștia impuneau ideea că adevărata creștinătate orientală se află în versiunile ei dominante, adică în versiunea greacă și rusă sau, mai exact, în teologia mistică bizantină, în iconografia rusă, în monahismul athonit, în filocalia greco-slavă, în filosofia religioasă slavofilă. Părintele chiar dă câteva exemple doveditoare, în care Ortodoxia din anumite țări este percepută ca fiind dezvoltarea istorică a teologiei și spiritualității bizantine sau rusești. Aici amintește de Germania, Elveția, Austria, Scandinavia și Anglia, unde Ortodoxia este cunoscută ca teologie și spiritualitate bizantină; ele având ca element esențial și permanent elenismul. Apoi, amintește de Franța și Belgia, țări în care poarta de intrare în Ortodoxie este filosofia religioasă rusă, iconografia rusă și filocalia rusă. Nu sunt trecute cu vederea nici Statele Unite ale Americii, unde teologii ruși au tratat fie numai istoria Bisericii și pietății ruse (cum este Georges Florovsky), fie numai istoria Bisericii și spiritualității bizantine (cum este John Meyendorff)²⁵. Greșeala acestor teologi ortodocși de origine rusă din Europa Occidentală, spune părintele Bria, consta în faptul că, adeseori, canonizau aceste valori culturale și tradiții regionale ca parte din identitatea imuabilă a Ortodoxiei, ignorând varietatea și marea bogăție a creștinătății²⁶. Exagerarea acestor centre ortodoxe din diasporă a constat și în faptul că propagau numai aceste două versiuni ale Ortodoxiei, lăsând pe un loc secund celelalte „fațete” ale ei, care erau considerate ca anexe sau copii ale acestor culturi dominante (a doua Romă sau a treia Romă)²⁷.

²⁴ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, pp. 362-363.

²⁵ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Teologia ortodoxă între Tradiție și Modernitate*, Curs pentru programul de Master în Teologia Dogmatică și Ecumenică, Anul universitar 1997-1998, p. 22.

²⁶ Pr. Prof. Ion Bria, *Climatul ecumenic 2000. Papa Ioan Paul al II-lea în România*, Geneva, 2000, p. 13.

²⁷ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, Editura Andreiană, Sibiu, 2009, p. 143.

Chiar dacă misiunea acestor emigranți ruși era grea, mai ales la început, datorită acelei localizări regionale a Bisericii istorice (Ortodoxia în Răsărit și Catolicismul în Apus) și datorită spiritului ecumenic încă nematurizat, totuși ea a dat roade printre occidentali, întrucât a deschis multe puncte importante între confesiunile creștine²⁸. Dar, cu toate acestea, atât occidentalii, cât și ortodocșii din diasporă erau într-un fel obligați să treacă spre Ortodoxie prin versiunea greacă și rusă a acesteia²⁹. Literatura ortodoxă publicată de aceste centre ortodoxe și de autorii ruși sau de discipolii lor convertiți la Ortodoxie a redus spiritualitatea ortodoxă la câteva trăsături definitorii: iconografia bizantină, monahismul athonit, teologia și filosofia rusă³⁰. În această monopolizare, contribuția teologilor români a fost foarte importantă, întrucât au arătat compatibilitatea dintre universalul creștin și particularul etnic și cultural. Ortodoxia românească, spune părintele Bria, a purtat o luptă continuă pentru a nu rămâne tributară, în mod exclusiv, nici conținutului ei teologic și liturgic asimilat din tradiția bizantină, nici formelor culturale determinate de romanitatea ei³¹. Ortodoxia românească este, pentru părintele Bria, o dovadă a faptului că identitatea ei nu a fost înglobată în schemele altor centre cu pretenții pan-creștine. Aceasta s-a datorat nu numai din cauza limbii și a culturii de origine latină, ci mai ales datorită unei inculturații structurale concomitente cu etnogeneza³². El spune la un moment dat că, în România, confluența dintre credința ortodoxă și cultura română a izvorât o teologie creatoare și o spiritualitate specifică de tradiție românească, ce nu poate fi redusă la bizantinism sau slavonism³³.

Din toate cele afirmate, nu trebuie să se înțeleagă că părintele Bria ar fi cu totul împotriva teologilor ruși emigranți și împotriva contribuției lor la cunoașterea Ortodoxiei în spațiul apusean. El chiar laudă contribuția teologilor George Florovsky și Nicolae Zernov, pentru că au avut interesul să descrie imaginea Ortodoxiei moderne într-un context ecumenic³⁴. Astfel, ei au reușit să transpună teologia și spiritualitatea „răsăriteană” în cheie „occidentală”, reușind, prin aceasta, să redea anumite trăsături și nuanțe distincte: iconografia, transfigurarea creației, spiritualitatea chenozei și a îndumnezeirii; multe dintre principiile și convingerile

²⁸ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p. 286.

²⁹ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, pp. 126-127.

³⁰ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, p. 160; Ion Bria, „L'Orthodoxie: son dynamisme propre et ses problèmes actuels”, în Monseigneur Daniel Ciobotea et Professeur Ion Bria, *Regards sur l'Orthodoxie*, Conseil Oecuménique des Eglises, Genève, 1993, p. 15.

³¹ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Curs de teologie și practică misionară ortodoxă*, Genève, 1982, p. 121.

³² Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, pp. 146-147.

³³ Pr. Prof. Ion Bria, „La centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române”, în *Îndrumător bisericesc*, Alba Iulia, 1986, p. 100.

³⁴ Ion Bria, „The Eastern Orthodox in the Ecumenical Movement”, în *The Ecumenical Review*, XXXVIII (1986), nr. 2, p. 217.

formulate de aceștia, cum ar fi: dimensiunea eshatologică a Bisericii, Biserica - ca Împărăție a lui Dumnezeu, ecumenism în timp, catholicitatea - ca ortodoxie, mântuirea cosmică, au fost promovate în discursurile ecumenice. Părintele apreciază că o serie de termeni și formulări ecleziologice ale acestor teologi ruși din diaspora (ecleziologia „sobornost”, ecleziologia euharistică, ecumenism în timp), au păstrat în Occident, într-o perioadă istorică de mari reforme bisericești, coerența teologică a Ortodoxiei³⁵. Părintele Bria nu trece cu vederea nici aportul altor teologi: Serghei Bulgakov, Paul Evdokimov, Vladimir Lossky, care au făcut, pe de-o parte, ca modul apofatic de gândire să fie considerat drept modul răsăritean prin excelență de a face teologie, iar pe de altă parte, ca Ortodoxia să fie identificată drept un mod de a fi, ce experiază misterul lui Dumnezeu.

Este indubitabil pentru părintele Bria aportul adus de centrele episcopale și misionare grecești și de publicațiile și conferințele teologilor din emigrația rusă la cunoașterea Ortodoxiei în Occident³⁶. Fără îndoială, literatura ortodoxă occidentală, deși constă, în bună parte, în traduceri din teologii ruși, a deschis o mare poartă pentru Ortodoxie în Occident³⁷. În viziunea sa, mărturia ecumenică majoră a acestor teologi din Țările Balcanice, care după 1920 s-au stabilit în Occident, a contribuit foarte mult la punerea în evidență a dimensiunii ecumenice a Ortodoxiei³⁸. Dar, deși era un mijloc de penetrare a culturii occidentale, acest mod de prezentare a Ortodoxiei a avut totuși limitele sale, atrăgându-și critici din partea unor centre teologice din Tesalonic³⁹, New York, Finlanda⁴⁰ și chiar de la teologii români, după cum am văzut.

Este cert faptul că, în concepția părintelui Bria, comunicarea identității Bisericii Ortodoxe în spațiul ecumenic nu trebuie să lase deoparte, sub presiunea unor clișee paternaliste și confesionaliste, dimensiunea ei ecumenică⁴¹. Scrierile sale dovedesc

³⁵ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p. 179.

³⁶ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, „Ortodoxia românească în comunitatea ecumenică”, în *Mitropolia Banatului*, XXXI (1982), nr. 1-3, p. 170; Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Curs de teologie și practică misionară ortodoxă*, p. 119.

³⁷ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p. 9. De exemplu, atunci când i s-a cerut să realizeze un profil contemporan al Bisericii Ortodoxe, călătorind în acest sens la Londra, Oxford, Paris și Geneva, a descoperit că percepția Ortodoxiei Răsăritene în Apus era, în mare măsură, determinată de scrierile și influența teologilor și filosofilor ortodocși ruși care trăiau în diaspora, Ion Bria, „My Pilgrimage in Mission”, în *International Bulletin of Missionary Research*, XXVI, (2002), nr. 2, p. 75.

³⁸ M. A. Costa de Beauregard, Père Ion Bria, Théologue de Foucauld, *L'Orthodoxie. Hier-demain*, p. 256.

³⁹ A se vedea, în acest sens, studiul lui Nikos Nissiotis, „Interpreting Orthodoxy. The communication of some Eastern Orthodox Theological Categories to Students of Western Church Traditions”, în *The Ecumenical Review*, no. 1, 1961, pp. 4-28.

⁴⁰ Părintele arată că aceste centre, din dorința de a reda o imagine integrală Ortodoxiei, au redescoperit alte dimensiuni uitate, cum ar fi: Ortodoxia - ca misiune, diaconie socială și etică, sobornicitate și ecumenism, Ion Bria, *The sense of Ecumenical Tradition. The ecumenical witness and vision of the Orthodox*, WCC Publications, Geneva, 1991, p. 2.

⁴¹ Pr. Prof. Ion Bria, *Climatul ecumenic 2000. Papa Ioan Paul al II-lea în România*, p. 13.

că este un luptător care a insistat pe scoaterea Ortodoxiei din curentul panelenismului și din cel al panslavismului, întrucât Ortodoxia nu stă într-o singură cultură și într-o singură Biserică locală, ci ea este o polifonie, căci „inculturația credinței și Liturghiei într-o cultură și civilizație locală înseamnă o preluare creatoare a Tradiției diacronice și nu o simplă adaptare socială din motive filo-etnice sau geopolitice”⁴². Părintele Bria arată faptul că este absurdă această pretenție de a ține Ortodoxia captivă la o cultură sau la un neam, care a fost creștinat după mai bine de opt secole de la apariția creștinismului. De asemenea, arată că sunt țări, cum este și România, în care receptarea Evangheliei este concomitentă cu procesul etnogenezei poporului român, dar și a unui corp eclezial care își pune amprenta pe tradiția primită și transmisă. Dacă, prin absurd, au fost asimilate influențe eterogene, aceasta s-a făcut pentru a supraviețui în anumite cazuri excepționale.

Contribuția părintelui Bria la scoaterea teologiei din captivitatea unor culturi dominante este evidentă. El a reliefat, în scrierile sale, că: „Teologia este fidelă Tradiției comune imuabile, dar e fidelă și spiritului sau ethosului locului, rezistând astfel unei Ortodoxii oficiale dominante și uniforme, impusă de centre bisericești: Bizanț sau Moscova, în numele unei culturi superioare (latină sau slavă) sau al unui primat jurisdicțional (a doua Romă sau a treia Romă)”⁴³.

Părintele profesor Ion Bria este, așadar, în teologia ecumenică contemporană un neobosit luptător al restabilirii ecumenicității Ortodoxiei. Adeseori, în spațiul ecumenic, Ortodoxia s-a identificat, datorită fidelității față de Tradiția diacronică și față de Biserica nedivizată, cu elemente conjuncturale ce aparțin unei perioade trecute sau s-a confundat cu spiritul conservator de forme fixe, opunând aparent rezistență față de înnoirea teologică. S-a trecut cu vederea că Biserica Ortodoxă a făcut întotdeauna distincție atât între tradiția comună și tradițiile locale, cât și între conținutul credinței și formularea ei de-a lungul timpului⁴⁴. El este conștient că fidelitatea față de unele tradiții particulare poate devia spre confesionalism exagerat, ce poate duce la exclusivism, localism și anti-ecumenism. De aceea, părintele Bria îndeamnă ca Ortodoxia să fie eliberată de orice restricție, tocmai pentru a putea fi comunicată înnoitor generațiilor viitoare, ca propria lor tradiție⁴⁵. Ca atare, în contextul panortodox actual, el afirmă că tradiția bizantină, chiar dacă a avut un rol unificator extraordinar, nu mai este singura și unica tradiție ortodoxă, ci o tradiție locală specifică⁴⁶.

⁴² Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, p. 144.

⁴³ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Hermeneutica teologică. Dinamica ei în structurarea Tradiției*, p. 124.

⁴⁴ Ion Bria, *Aspecte dogmatice ale unirii Bisericilor creștine*, p. 14.

⁴⁵ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Teologie Dogmatică și Ecumenică*, p. 331.

⁴⁶ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, p. 362.